

(Nood)anticonceptie in de eerste lijn

Dr. Fatou Touré

Agenda:

Inleiding

AC
mogelijkheden

Nood
anticonceptiva

Voor-en nadele
n,
contra-indicatie
s

Interacties

Het AC consult

Specifieke
situaties

• **INLEIDING**

www.wooclap.com/HXNSZL

Sexpert-onderzoek: 1 op 4 zwangerschappen
ongepland was.
18.027 zwangerschapsafbrekingen uitgevoerd.

2019

Contraception Atlas - March 2020

Ranking Index of countries

0-40 40-50 50-55 55-60 60-75 75-100

Belgium: 96.4%
[more info](#)

European Contraception Policy Atlas 2020 - Belgium

- As of 2020, Belgian government reimburses all contraceptives for women under 25 (previously, it was for those under 21). Within the same reform, the morning after pill has become free of charge for women of all ages. These policy changes, alongside excellent websites on sexual and reproductive health, give Belgium an impressive score of **96.4%** and result in Belgium taking **1st place out of the 46 countries** ranked across Europe. Belgium is a federal state with a population of 11.6 million and a well-rated public health system. **Information and counselling** for contraception **fall under primary health care**. The main insurances covering the majority of the population offer an annual reimbursement for contraception, and some long-acting reversible contraceptives (LARCs) can reach 100%. There is a good network of Family Planning Centres. The country has an estimated contraceptive prevalence rate of **59%**. There are **6 adolescent births per 1000 adolescents** and a **6% unmet need for family planning rate among women aged 15-49**.

AC MOGELIJKHEDEN

ANTICONCEPTIE MOGELIJKHEDEN

HORMONAAL

NIET HORMONAAL

OESTROGEEN
+PROGESTAGEEN

PROGESTAGEEN

IUD

BARRIERE

STERILISATIE

Conthouding,
zaaddodende middelen,
coïtus interruptus

HORMOON SPIRAAL

ANTICONCEPTIE-MOGELIJKHEDEN

```
graph TD; A[ANTICONCEPTIE-MOGELIJKHEDEN] --> B[HORMONAAL]; B --> C[OESTROGEEN + PROGESTAGEEN]; B --> D[POP: prikpil, minipil, implant, IUD]; C --> E[COMBINATIEPI L: Pearl 0,1]; C --> F[AC-PLEISTER: Pearl 0,1]; C --> G[AC-RING: Pearl 0,1];
```

The diagram is a hierarchical flowchart. At the top is a large orange rounded rectangle labeled 'ANTICONCEPTIE-MOGELIJKHEDEN'. An arrow points down to a smaller orange rounded rectangle labeled 'HORMONAAL'. From 'HORMONAAL', two arrows branch out: one to the left to an orange rounded rectangle labeled 'OESTROGEEN + PROGESTAGEEN', and one to the right to an orange rounded rectangle labeled 'POP: prikpil, minipil, implant, IUD'. From 'OESTROGEEN + PROGESTAGEEN', three arrows branch out downwards to three separate orange rounded rectangles: 'COMBINATIEPI L: Pearl 0,1', 'AC-PLEISTER: Pearl 0,1', and 'AC-RING: Pearl 0,1'.

HORMONAAL

OESTROGEEN +
PROGESTAGEEN

POP: prikpil, minipil, implant, IUD

COMBINATIEPI
L:
Pearl 0,1

AC-PLEISTER:
Pearl 0,1

AC-RING:
Pearl 0,1

Combinatiepil of COC

Combinatie oestrogeen +progestageen

Werking op drie niveaus:

- **Onderdrukking** van de hypofysehormonen FSH en LH,
- **Remming** van de uitrijping van het endometrium,
- **Beïnvloeding** van het cervixslijm,
- Pearl Index **0,1**
- **Anticonceptie** werking door progestageen , oestrogeen dient voor cyclus **controle**.

COC

Monofasische pillen: vaste combinatie oestrogeen en progestageen

Multifasische pillen: variabel concentratie van progestageen waardoor minder progestageen per cyclus.

Bij sommige pillen ook variabel concentratie van oestrogeen .

Bifasisch preparaten zijn een goed alternatief indien bloeding tijdens de eerste helft van de cyclus met een monofasisch preparaat

Diënogest (Louise[®])/drospirenon (Margot Mylan[®], Yasmine[®])/nomegestrol (Zoely[®])/chloor-madinon (Bezzlina[®]): behoren niet tot één van vorige categorieën. Voorlopig geen bewezen meerwaarde.

Cyproteronacetaat (Elysamylan[®], Diane[®], Daphne[®]): andere indicatie dan anticonceptiva, enkel bij therapie resistente acné of hirsutisme

COC

- **1ste gen.:** 50µg oestr
 - **2de gen.:** <50µg oestr + levonorgestrel/norgestimaat/norethisteron
 - **3de gen.:** <50µg oestr + desogestrel/gestodeen
-
- <30 µg oestr : onregelmatig bloedverlies
 - indien obees: meer pilfalen
-
- **1 keuze= monofasische pil van 2e generatie :** goede betrouwbaarheid, even of veiliger, eenvoudig in gebruik

COMBINATIEPIL:

2de generatie progestageen versus 3de generatie?

• 2de generatie:

- ✓ Goedkoper

• Derde generatie:

- ✓ risico op DVT x 2
- ✓ sterke overschatting van protectieve waarde tegen CVA en AMI
- ✓ niet effectiever tegen acné en hirsutisme

Combinatiepil
vergeten ?

Pil > 36u vergeten?

1pil?

> 1pil

Pil innemen
Strip afmaken
Geen aanvullende
maatregelen

> 1pil vergeten

Week 1

Week 2

Week 3

- Laatst vergeten pil innemen, strip afmaken
- condoom tot pil weer 7 d genomen is
- nood-AC indien coïtus <5d

- Laatst vergeten pil innemen, strip afmaken
- condoom tot pil weer 7 d genomen is

- stop strip, 7 d pauze
- start dan nieuwe strip

- Laatst vergeten pil innemen, strip afmaken
- geen pauze,
- doorgaan met volgende strip

Wat bij gastro-intestinale aandoeningen?

- Als braken of ernstige diarree optreedt binnen 3-4 uur na de inname van een tablet, geldt hetzelfde advies als bij het vergeten van tabletten

Vaginale-ring

Nuvaring[®], Circlet[®]:

15µg oestr + etonogestrel (cf. 3de gen.!))

1x/m

Pearl 0,1

Prijs: 33-39 euro/3m

nood-AC indien:

- >3u verwijderd in 1ste 3w
- of >7d stopweek

Bijwerkingen: leukorroe, vaginale irritatie

AC-pleister

Evra[®], Lisvy[®]: 20µg oestr + norelgestromin/gestodeen

(cf. 3de gen.!)

1x/w

Pearl 0,1

Prijs : 34-38 euro/3m

nood-AC indien: 2d te laat geplaatst of > 7d stopweek

Bijwerking: borstspanning, nausea, braken

POP of minipil

Levonorgestrel/desogestrel (Lueva[®], Cerazette[®])

1x/d, continu (max. 27u/36u)

Pearl 0,5

Geschikt bij borstvoeding en perimenopauze en bij CI voor oestroprog.

Prijs: 27.66 voor 3 maand

nood-AC of 7d condoom indien >27u (levonorgestrel) of >36u (desogestrel)

Prikpil

Depo-Provera[®], Sayana[®]: medroxyprogesteron I.M./S.C.

1x/12 w (+5d max.)

Pearl 0,1

ontraden bij zw. wens binnen 2 j.

licht verhoogd risico van veneuze trombo-embolie

cave: gewicht, botdensiteit?

Prijs: 9.37 -22 euro/3m

AC-implant

Implanon NXT[®]: etonogestrel

1x/3j

Pearl 0,1

Prijs: 143.59

Bijwerking: onregelmatige bloedingen, amenorroe, acne, gewichtstoename

Hormoon spiraal

Mirena[®], Jaydess[®], Kyleena[®], Levosert[®], Levonort[®]: levonorgestrel

1x/3 à 5j

Pearl 0,2

Prijs: tussen 118,08 eu -147.50 eu

Bijwerking: amenorroe, oligomenorroe, spotting

Mogelijk als noodanticonceptiva

Niet hormoon spiraal of koperspiraal

Cu-spiraal:

1x/5 à 10 j indien $\geq 300\text{mm}^2$

Pearl 0,6

Prijs : 45,5-84 euro.

Mogelijk als urgentie-AC (max. 5d)

**VOOR- EN
NADELEN, CI**

VOORDELEN:

Combinatiepil:

- Minder dysmenorree
- Globale reductie van het risico op kanker (endometrium, ovarium, colorectaal)
- Verbetering van acné

Prikkpil, hormonaal IUD:

- amenorree

NADELEN: COC

Verhoogd risico op cervixkanker (stijgt met gebruiksduur)

>40j: licht verhoogd risico op borstkanker (normalisatie van risico na 10j stop)

Licht verhoogd risico op embolieën, AMI en CVA

ABSOLUTE CONTRA INDICATIES COC

Diepe veneuze trombose

Huidig en recent gebruik van antico

Gekende stollingsstoornissen ook familiaal en majeure heelkunde met immobilisatie ·

Arteriële trombo-embolische aandoeningen

Minder dan drie weken postpartum en minder dan 6 weken postpartum bij borstvoeding

Hypertensie met een systolische bloeddruk van ≥ 160 mm Hg of een diastolische bloeddruk van ≥ 100 mm Hg

Cardiomyopathie met verminderde hartfunctie, hartklepaandoeningen met pulmonale hypertensie, voorkamerfibrillatie

Migraine met aura (actueel of een voorgeschiedenis van < 5 jaar)

· Voorgeschiedenis van hormoonafhankelijke tumoren zoals borstcarcinoom en oestrogeengevoelig carcinoom – tijdens het doormaken van het borstcarcinoom

Acute hepatitis A, B of C, ernstige vorm van cirrose met onmiskenbaar en/of herhaaldelijk verhoogde transaminasen en levertumoren (hepatocellulair carcinoom en adenoom)

Diabetes met retino-, nefro-, en/of neuropathie

Systemische lupus erythematosus met positieve of onbekende antifosfolipidenantistoffen

Majeure chirurgie met verlengde immobilisatie

ABSOLUTE CONTRA-INDICATIES

Progesteron only:

Actuele veneuze trombo-embolische aandoening

Onverklaard vaginaal bloedverlies

Progestageenafhankelijke tumoren (borst)

ABSOLUTE CONTRA-INDICATIES

IUD algemeen:

Zwangerschap

Onverklaard
bloedverlies

(Vermoeden)
SOI/PID

RELATIEVE CONTRA-INDICATIE

S

Cu-IUD:

Meer kans op
perforatie
binnen 9m
postpartum of bij
borstvoeding

RELATIEVE CONTRA-INDICATIES

Hormonaal IUD:

Behandeld) mammacarcinoom

Actieve diep
veneuze trombose of longembolie

Acute leverziekte of -tumo

Interacties

Interacties ten gevolge van verhoogde afbraak van hormonale anticonceptie en noodanticonceptie

CYP3A4-inductoren

- Bepaalde anti-epileptica: carbamazepine, fenobarbital, fenytoïne, primidon
- De antibacteriële middelen rifampicine en rifabutine
- Sint-janskruid
- Anti tumorale middelen: dabrafenib, enzalutamide, lumacaftor, mitotaan

Op welke anticonceptiva

- Estroprogestatieve associaties oraal, transdermaal, vaginaal
- Progestageen oraal (syn. progestageen-alleen pil, minipil)
- Progestageen implantaat (etonogestrel)
- De noodanticonceptiva levonorgestrel en ulipristal

-
-
- **Het enzym-inducerend effect kan tot één maand na stoppen van de enzyminductor aanhouden, en de maatregelen moeten daarom tot één maand na het stoppen van de enzyminductor worden verder gezet.**
-

Noodanticonceptie

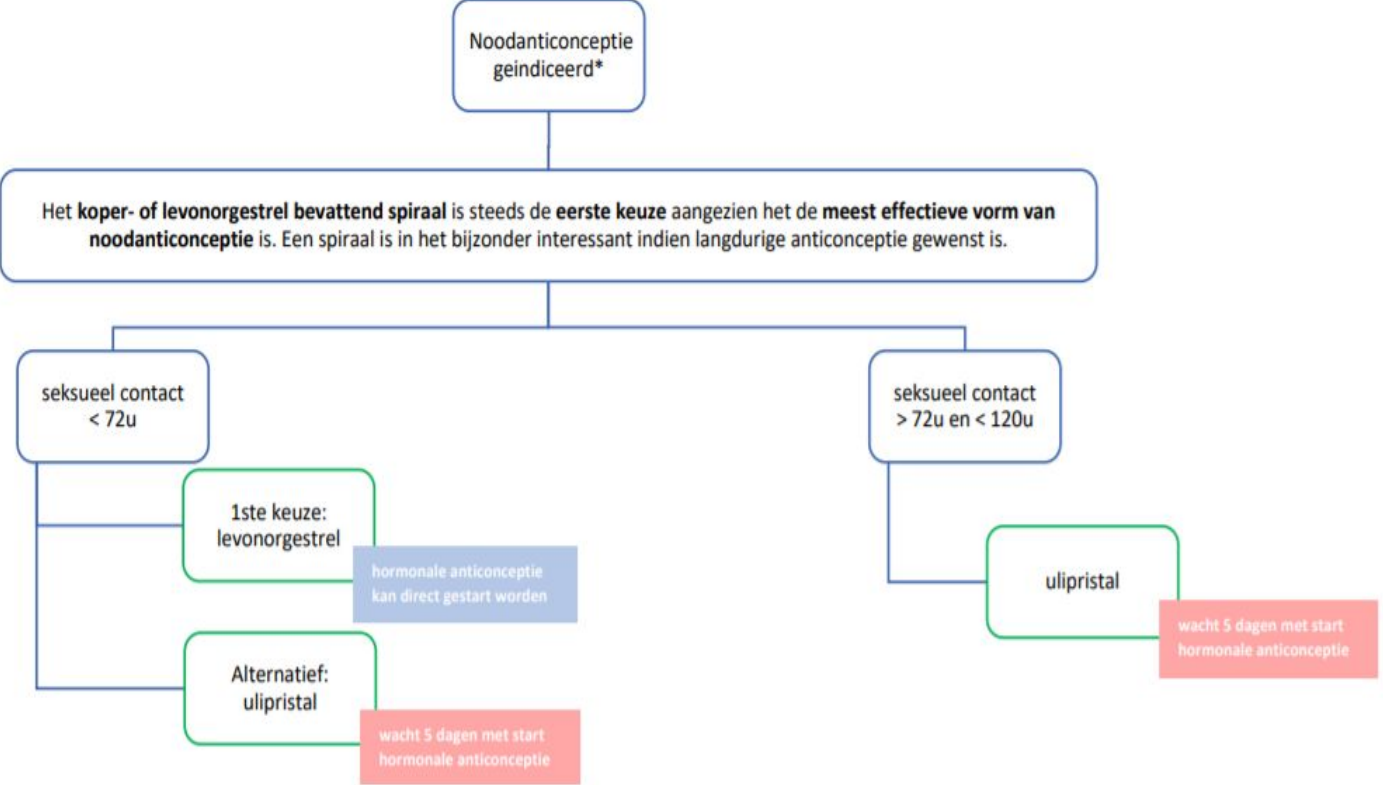
Noodpil of urgentie-AC

- ü Koper of hormonaal spiraal
- ü 1x1,5mg **levonorgestrel** (Norlevo/Postinor/Levodonna) tot 72u na risico (best binnen 12u)

- ü 1 x 30mg **ulipristal** (Ella-one) tot 120u na risico

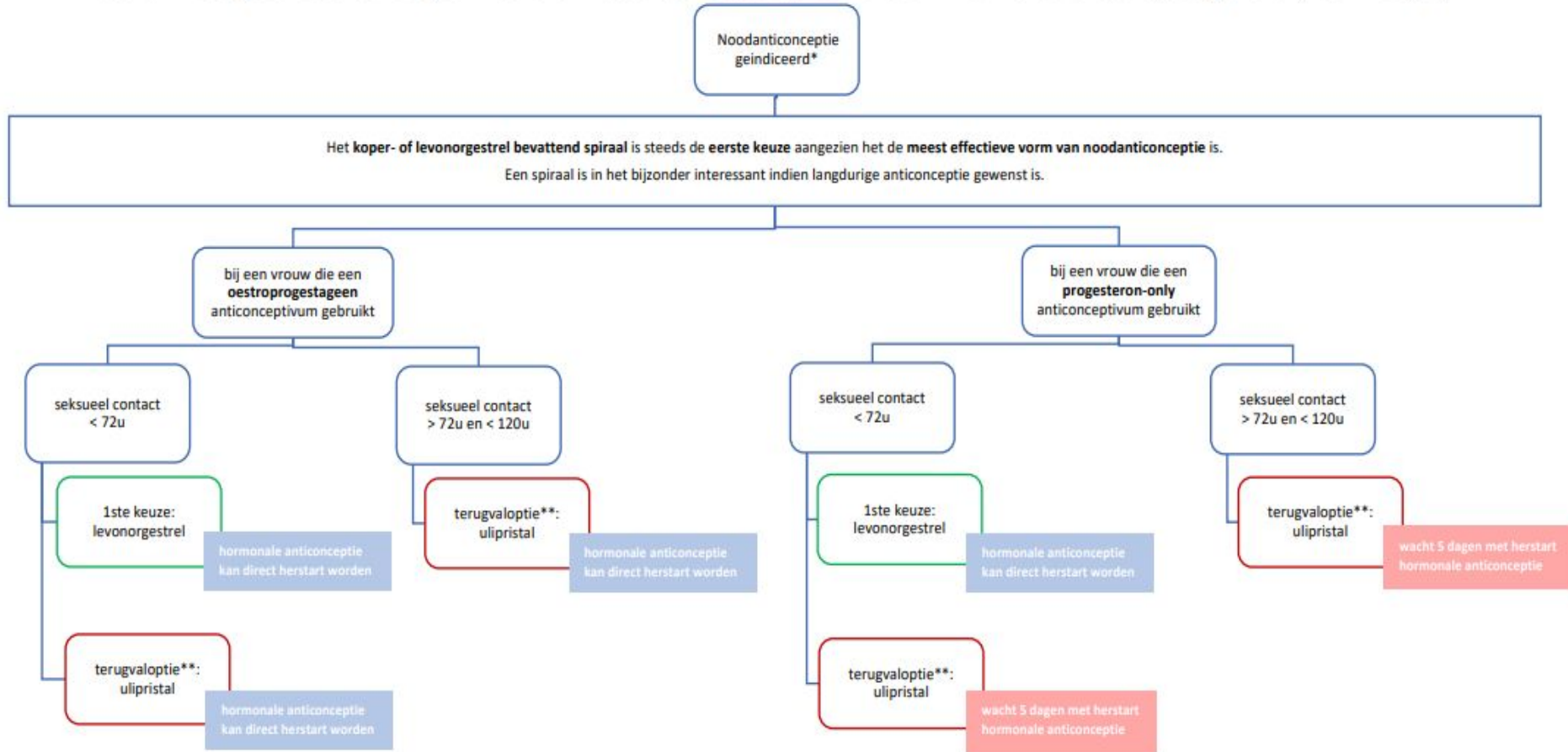

Stroomdiagram keuze van noodanticonceptie bij vrouw die GEEN hormonale anticonceptie gebruikt

Stroomdiagram keuze van noodanticonceptie bij vrouw die WEL hormonale anticonceptie gebruikt

Let op: Indien hormonale anticonceptie > 7 dagen werd onderbroken, wordt de vrouw beschouwd als iemand die geen anticonceptie gebruikt. Gebruik in dat geval het stroomdiagram 'keuze van noodanticonceptie bij vrouw die GEEN hormonale anticonceptie gebruikt' (zie ommezijde).

Noodanticonceptie

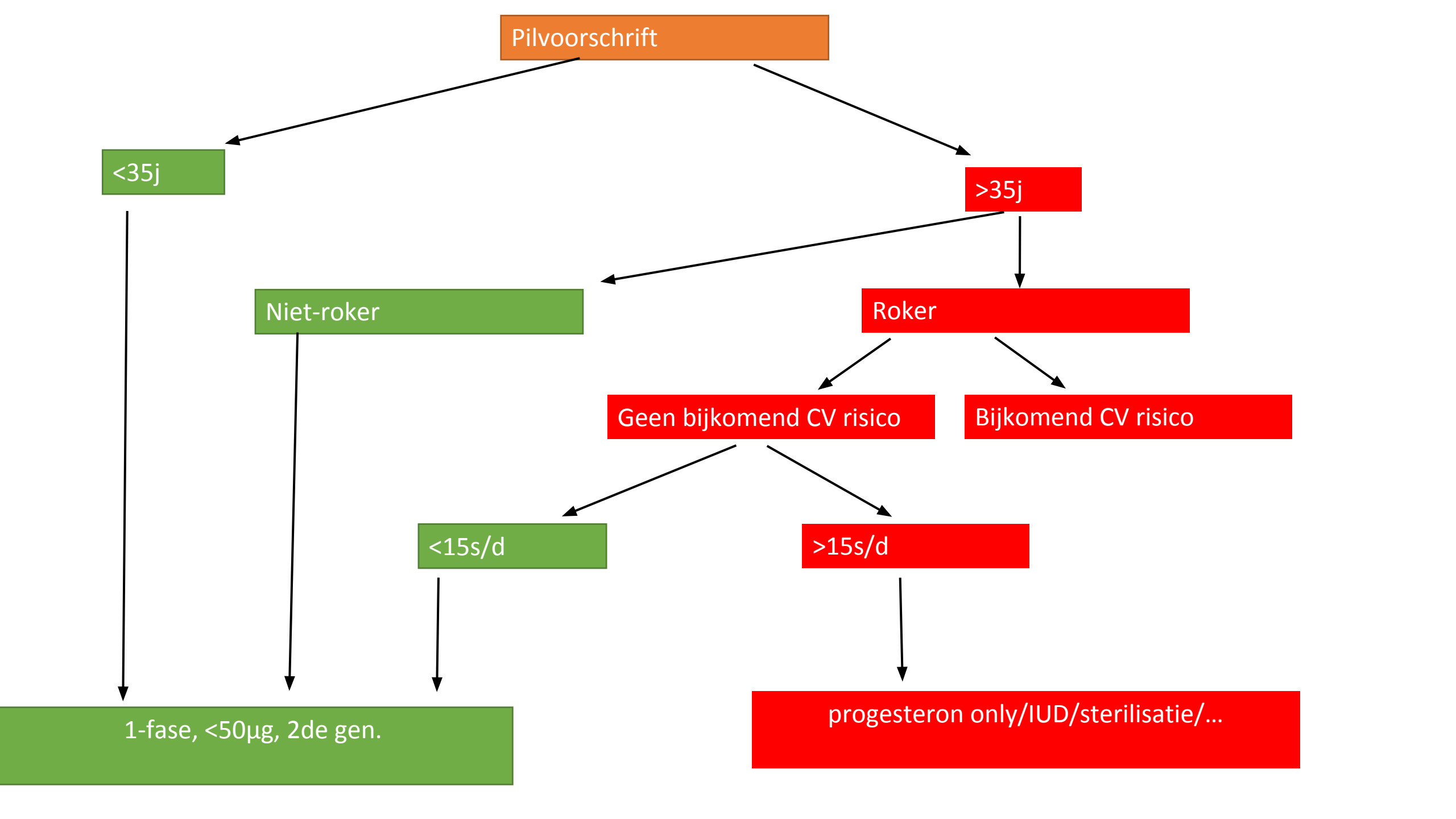
- **BMI>26 (of >70kg):**
 - ulipristal
 - dosis levonorgestrel verdubbelen (3mg = 2 co).
- **Indien gelijktijdig of in de afgelopen 4 weken CYP3A4 inductoren:**
 - spiraal of
 - dubbele dosis levonorgestrel (3mg).
 - Ulipristal wordt in deze situatie niet aangeraden.
- • Het gebruik van ulipristal wordt afgeraden bij vrouwen met **ernstig astma** die orale **glucocorticoïden gebruiken**.

HET AC CONSULT

HET AC CONSULT

- leeftijd?
- contra-indicaties?
- geneesmiddelengebruik?
- samen keuze maken in AC na uitleg van voor- en nadelen <https://www.allesoverseks.be/anticonceptie>
- KO: RR, G, BMI
- voorschrift op basis van prijs
- counseling: SOA, seksualiteit, PAP, kindwens, ...
- jaarlijkse herevaluatie of na 3m bij een 1ste consult

Pilvoorschrift

<35j

>35j

Niet-roker

Roker

Geen bijkomend CV risico

Bijkomend CV risico

<15s/d

>15s/d

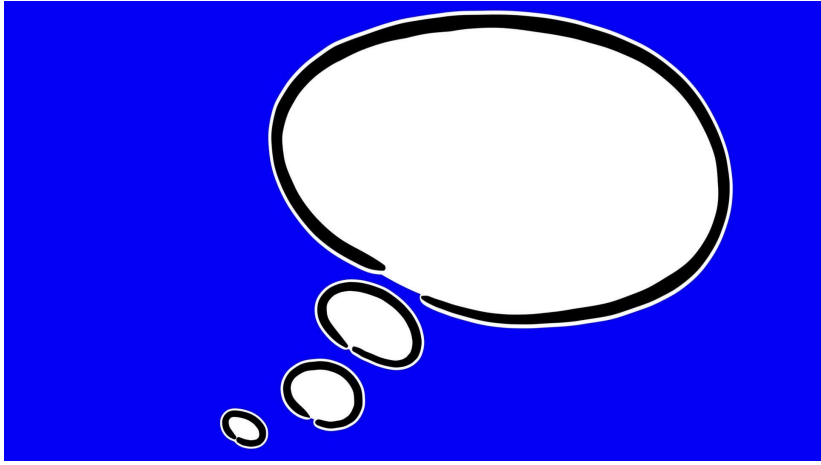
1-fase, <50µg, 2de gen.

progesteron only/IUD/sterilisatie/...

**SPECIFIEKE
GEVALLEN**

<u>Co-morbiditeit</u>	<u>Anticonceptie</u>
Valvulaire ziekten (waaronder <u>significante</u> mitralisklepprolaps); <u>eerder myocard- of herseninfarct</u>	Implant, POP, spiraal
Hypertensie	Spiraal , minipil, implantaten of injecties
Diabetes	Laaggedoseerd COC bij jongeren, spiraal, sterilisatie
Dyslipidemie	COC gecontra indiceerd indien coronaire lijden
Polycysteus ovariumsyndroom (PCOS)	Combinatiepillen met desogestrel, drospirenon, gestodeen of cyproteronacetaat als progestageenderivaat zijn geschikt
Obesitas	Koper- en progestageenspiraaltje
Ernstige leverziekten	Koperspiraaltje en barrièremethoden
Migraine	Een spiraaltje of anticonceptie met progestageen alleen

VRAGEN?

Bronnen

<https://www.epfweb.org/european-contraception-atlas>

<https://www.ebpnet.be/nl/pages/display.aspx?ebmid=ebm00576>

<https://www.ebpnet.be/nl/pages/display.aspx?ebmid=ebm0025b#>

<https://www.bcfi.be/nl/chapters/7?frag=5306>

Update adviezen rond het gebruik van (hormonale) noodanticonceptie
– mei 2021

Richtlijn Domus medica (2011): Hormonale anticonceptie; L. Peremans,
E. Van Leeuwen, N. Delvaux, K. Keppens, H. Yikilkan

NHG-Standaard (2011): “Anticonceptie”

BCFI